

Grundsjónarmið Javnaðarflokksins

vegurinn til Socialistiska velferðarsamfelagið

FÓLKAHEIMIÐ FØROYAR

1. Føroyski Javnaðarflokkurin, sum stendur óheftur av øllum útlendskum politiskum flokkum, men í dyggastu samvinnu við og á grundarlagi demokratisku alheimssosialismunnar, vil at Føroyar skulu byggjast sum eitt socialistiskt velferðarsamfelag.

Flokkurin ásannar, at Føroya land er Føroya fólks, tess íbúgva ogn, og fiskimarkið eigur at umfata allan landgrunnin.

2. Út frá hesari grundstoðu heldur flokkurin tað vera skyldu teirra, ið hava ta stjórnarligu ábyrgdina, at skipa fyrri, at henda ogn fólksins verður at geva hina mestu framleiðslu og úrtøku, í allir landsins teknar eiga javnrætt til

3. Út frá hesari grundleggjandi virksemi má skipast út frá umsorgan fyrri felags áhugamálum og fyrri at fremja velferð fólksins. Øll menniskju skulu hava somu rættindi at taka lut í arbeiðinum fram móti størri velferð og einum ríkari lívi.

4. Hetta kann bert fremjast í einum samfelag, har allar greinir av samfelags livinum eru í væl skipaðari samvinnu undir vilja og eftirliti fólksins. Øllum skal tryggjast tað, ið er grundleggjandi fyrri livseyðnu menniskjans — arbeiði, hvíld, mat, bústað, uppalng og andlig menning.

5. Øll stig á leiðini fram móti hesum samfelag skulu fremjast á fólkaræðisligari grund. Fólkaræði skal umfata allt samfelagsliv, ikki minst hitt figgarliga. Við forpliktandi samvinnu og planokonomiskari leiðslu skal persónliga frælsi og innlöga einstaklingsins tryggjast og tryggleiki skapast fyrri øll.

EINSTAKLINGURIN OG FÓLKARÆÐIÐ

6. Fólkaræðið er stýri skapa av fólkinum gjøgnum tess fólka-valdu umboð. Tað verður eingin politiskur myndugleiki at finna, ið ikki er sprottin av frælsu loyniligum valum.

7. Fyrri at verja og tryggja fólkaræðið er tað neyðugt, at uppalng til fólkaræðið verður sett frammalaga í heimi og skúla, á arbeiðsplássum og fólkaupplýsingini, soleiðis at hon verður at kynda undir ábyrgdarkenslur og skyldur einstaklingsins yvir fyrri ella móti medmenniskjum og samfelagnum sum heild.

BÚSKAPUR LANDSINS

8. Á búskaparliga oknum — figgarliga, vinnuliga, búnaðarliga og á annan hátt — má samfelagið ganga á odda og taka tey stig, ið neyðug eru fyrri at náa málinum: størst møgulig framleiðsla og rættvist býti av ágóðanum.

9. Hetta verður at loysa á ymiskan hátt á teimum ymiskum vinnuligu, figgarliga, búnaðarliga og samfelagsligu oknum: Í summun forum er tað neyð-

ugt, at landið átekur sær hitt búskaparliga virksemi.

Í øðrum forum eru kommunal og felagskommunal tiltøk betur hóskaði.

Á summun oknum er rættast, at framleiðsla og handil verða ríkin á samvinnugrundarlagi. Á øðrum oknum er privat drift betur hóskaði.

10. Gjörð verður tíðarhóskandi landbúnaðarlóggáva og framtíðarligi landbúnaðarpolitikkurin verður í øllum lutum lagd út til rættis við tí endamáli, at Føroyar skulu gerast sjálvbjargnar við øllum búnaðarvörum, ið framleiðast kunnu lönandi í Føroyum.

Á samvinnugrundarlagið eigur allur rakstur landbúnaðarins at fara fram við nútímans amboðum og hentleikum, væl skipaðum solu- og keypsmiðstöðum og serkønari arbeiðsorku og kónari ráðgeving alla staðni, har hetta er neyðugt.

11. Avgerandi fyrri hina praktisku loysnina í hvørjum einstakum fyrri verður, hvat ið gagnar heildini, fólki og landi best.

Sosialiseringin hevur eittans endamál: at økja um framleiðsluna og úrtøkuna, javnari býti av úrtøkuni og størri trygg leika fyrri øll, ið arbeiða í teim um ymiskum vinnugreinunum. Øll tiltøk skulu tæna landsins áhugamálum og vera í samsvor við vilja fólksins.

12. Har sosialiseringin fer fram má øll óneyðug sentralisering halda burtur og persónligir virkishugur og ágrýtni, ið gagnar framleiðsluni, stuðlast og mennast. Sýslur, kommunur og privat fyrirtaksemiugu fylkjast og ganga á odda, tá tað ræður um at skapa áhuga fyrri og gera nýttu burtur úr teimum möguleikum ið finnast á ávisum staði ella stöðum eins og innan fyrri nærrí avmarkað øki. Fylking av øllum góðum og skapandi kreftum í bestu samvinnu í felags málum verða at skapa størri og ríkari framgongd fyrri fólki og land.

ARBEIÐI TIL ALLAR HENDUR

13. Øll hava rætt til arbeiði. Tað er eitt samfelagsmál at tryggja øllum arbeiði og rættvísu úrtøka av arbeiðinum, soleiðis at stöðugur framburður verður at skapa stöðugt betri lív.

14. Sterkasta fylking av øllum arbeiðandi fólki á sjógv og landi til verndar og verju av áhugamálum lönakaranna, fiskimanna og arbeiðaranna, til avgerðandi ávirkan á og til samræði á figgarliga og vinnuliga sosiala lívi og virksemi landsins, er neyðugt og týðningarmikið lið í uppbyggjanini av socialistiska samfelagnum. Á øllum arbeiðsplássum skulu menniskjuni kenna seg sum limir í einum samfelag, sum í øllum lutum byggir á fólkaræðisligari grund. Hin luttakandi andligi og handligi, menniskjansliga arbeiðs-

kraftin eigur tí at vera við í ráðum, stjórn og fyrirsæti virkisins.

15. Undir sonnum fólkaræði verður samfelagið betri ført fyrri at skipa allan framburð á breiðari grundarlagi og betri ført fyrri at leggja til rættis alla framleiðslu, allan inntøkupolitikk og nýggj framtøk yvir longri áramál.

16. Planokonomisk samskipan av landshúsarhaldinum verður at skapa hin javna framburðin við arbeiði til allar hendur uttan størri figgjarkeppur, ið eyðkenna kapitalistiska samfelagið.

Eitt lítið land sum okkara er sera lætt ávirkiligt av øllum hendingum úti í heiminum; men tess longur vit eru komin í tjóðskaparliga planhúsarhaldinum, tess betur eru vit før fyrri at standa ímóti árinum uttanifrá, betur før fyrri at bera byrðurnar og halda arbeiðinum gangandi.

17. Við rationellum politikki kunnu vit útbýggja landið skjótari, enn tað annars er gjörligt. Við samskipan og samvinnu kann Føroya fólk bota størvegis um lívilkundini.

Við samskipan og samvinnu kunnu vit best troyta allar teir möguleikar, landið hevur at bjóða okkum.

Øll vinna á sjógv og landi má gerast fult og heilt nútímans. Fiskivinnan verður at fáa rímliga og óðýra finansiering og verða útbýgd við tíðarhóskandi veiðuforum og stak nútímans arbeiðstólum og øll gjöld, ið liggja á fiskivinnuni eiga at verða avtikin.

Landgrunnurin verður allur før oysk ogn og væl og virðuligt varður; loðrættsmyndugleikar verður eisini at fáa til føroysku vaktarskipini. Farmasigling verður gjörð týðandi tættur í sjóvinnuni, soleiðis at teir hundradir av skipsforurum, stýrimonnum, maskinmonnum og siglandi sjómönnum okkara, sum eru úti, annars kunnu manna okkara egnu skip.

Nýggjar vinnugreinir verða royndar og nýggj virki sett á stovn í samvinnugrundarlagi og í solu og keypi í samvinnu við norðurlandsku alheimskoöperatiónina.

Fyrri at fáa vörurnar, vit keypa, óðýrast og hægstá pris fyrri egnu framleiðslu verður uttanlandahandlin skipaður á landsandelsgrundarlagi.

Øll umsting má gerast tíðarhóskandi.

Bygdir ella øki av landi okkara, sum eru í afturhald, mugu koma undir skjóta útbýgging.

Flogsambandið við helikoptara saman við umskipan og nútímansgerð av allari samferðslu á sjógv og landi bygdanna millum verður at fremja. Samstundis verður áherðsla lögð á útbýggingina av samferðslu við útheimin bæði sjó- og loftvegis.

Við tíðarhóskandi lestra- og

lærulíkindum, visindaligum kanningum og tekniskum sníldum, skulu vit gerast betri og skjótari før fyrri at loysa málini.

Við at troyta hesar möguleikar og fremja hesi framtøk skal framleiðslan økjast í stórum og koma øllum fólkinum til góðar.

18. Allastaðni har sosialiseringin fer fram ella plan- húsarhaldið krevur broytingar í ognarviðurskiftinum, letur samfelagið fult endurgjald.

19. Einari betur inntøkurtrygging — og javnvág samsvarandi fólksins áhuga og krovum, skipar samfelagið fyrri m.a. prisettiliti, rættvisari skattaleggning rættvisari sosiallógávu og inntøkuábotum og eftirliti.

SKATTUR EFTIR EVNUM

20. Skattaáleggingin hevur til endamáls at útvega hin neyðuga peningin til útbýgging samfelagsins og fremjan av felags áhugamálum og skal harafturat minka um ójavnna í inntøku. Øll skattaáleggning má fara fram á tann hátt, at hon ikki forðar virkishug ímillum manna.

Tíðarhóskandi skattaskipan av kelduskatti sum einum høvuðstátti skal fremjast. Inntøkur, ið svara til neyðuga minstamarkið fyrri livsins upphald hjá einari familju, eiga ikki at verða skattaðar.

MENNISKJAN OG SAMFELAGIÐ

21. Málið er, at øll menniskju skulu fáa nóg mikið til livsins upphald og kunnu troyta allar teir möguleikar, ið tjóðin hevur at bjóða teimum til eitt ríkari samfelagsliv.

Við skilgáðum og rættvísu býti av inntøkum og samfelagsgóðum verður støttarmunurin at hvørva, og nýtt grundstóði verður at skapa fyrri betri samvinnu og einari tryggari og ljósari tilveru.

22. Bert eitt samfelag, har órættur og neyð er burtur, kann av sonnum gerast eitt fólkaheim. Eitt slíkt samfelag krevur samhug og ábyrgdarkenslu av tí einstaka. Øll hava skyldu eftir evnum at gera slíkt besta fyrri samfelagið.

Aftur fyrri hevur samfelagið ábyrgd fyrri øllum og skyldu at tryggja øllum velferð uttan mun til lit, trúgv, kyn, starv ella inntøku.

Øll skulu kunna bera fram sína hugsan uttan ótta. Øll eru líka fyrri lógini, og eingin kann revsast uttan lóg og dóm.

Tryggja verður øllum talu, trúar-, organisatións og samkomufrælsi.

Øllum verður tryggjað sama og javnbjóðis start í livinum, sama og javnbjóðis rætt og atgongd til arbeiði og hvíld, til heim og velferð og bestu atstöður at brúka frítið og frílotur.

Øllum borgarum samfelagsins verður veittur sosialur tryggleiki, og samfelagið ber ábyrgð á, ið standast av sjúku, avlanni, vannlukku, elli, inntøkumissi ella hendingum og umstöðum, ið færa við sær trøngd til trygd og hjálpa at

troyta eina tilveru uttan sakn og trot.

Øllum arbeiðandi menniskjum verður tryggjað eitt minstamark av løn, og øllum áarbeiðsfórum ella treingjandi sosial trygd, ið svarar til tað, ið neyðugt er til livsins upphald.

Kvinnur og menn eru í øllum lutum javnstillað, og meðrum skulu tryggjast teir fyrimunir, ið svara til ábyrgdina fyrri tí uppvaksandi ættarliðnum, og verður tí til verndar og tryggleiks fyrri heimið og tí uppvaksandi ættarliðnum meðrum góldi í hondina eitt skattafritt barnatílskot.

Øll skulu hava sama rætt og javnbjóðis atgongd til lærdóms og luttøku í mentunar- og menningarlívið tjóðarinnar.

FRÆLS OG FRÍ MENNISKJU

23. Sosialismunar mál er at skapa fræls og frí menniskju og til tess krevst eisini andlig frigering og velferð. Andslívið skal vera fritt og frælst.

Samfelagið skal á besta hátt og í størsta mun at stýða alla fólkaupplýsing, alla gransking, alla list og allt mentunar- og menningarliv, allan lærdóm at útbúgva og dubbing til arbeiðis. Tí uppvaksandi ættarliðnum verður ikki bara tryggjaður javnbjóðis rættur og atgongd til hin hollasta og mest tíðarhóskandi og staknútímans útbýgdan lærdóm; men eisini verður allur lærdómur ókeyps. Til skapan og verndar av einum frískum og sunnum ungdomi, bæði líkamliga og andliga, verður við dyggasta og mesta stuðli hins almenna bygd ítróttarvøllir, bygdar ítróttahøllir, reist bygðahús til øll listar- mentunnar- og onnur góð og gagnlig endamál, gjörð frítíðarstöð og annars skipaðir teir stovnar, ið rokja skulu áhugamálið ungdomsins eins og fólksins sum heild.

Stovnað verða bókasavn og skipaðir mentunnarstovnar, ið tryggja skulu øllum — uttan mun til, har ein í landinum býr — ríkiligan lut í og javnbjóðis atstöður at troyta mentunnar- og menningarkeldur landsins.

Samfelagið skal í øllum lutum tryggja tí uppvaksandi ættarliðnum — børninum og ungdominum — í heimi og skúla í leiki og arbeiði, hini bestu uppvakstrarlíkindi, eina sunna og frælsa uppfostan.

FØROYAR OG ÚTHEIMURIN

24. Heimurin er alt meir og meir vorðin ein heild, har eingin tjóð hevur ráð til ella kann standa einsamall — heldur ikki vit. Í fyrstu syftu mugu vit menna og útbýggja samvinnuna við grannalondini — norðurland — og sum setta norðurlandska tjóðin á jøvnum fæti taka lut í øllum norðurlandskum samarbeiði.

Men samarbeiðis- og samvinnu hugurin rökkur víðari, og alla staðni, har vit hava serskild áhugamál at rokja, verður hetta gjört annaðhvørt við beinleiðis føroyskari umboðan ella